

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః
శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే యుద్ధకాండే

॥ పంచషష్ఠితమః సర్గః ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

శ్రీ రంగరామానుజ మహాదేశికన్

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ పంచషష్ఠితమః సర్గః ॥

కుంభకర్ణస్య రణయాత్రా

స తథోక్తస్తు నిర్భర్తస్య కుంభకర్ణో మహోదరం ।

అబ్రవీద్ రాక్షసశ్రేష్ఠం భ్రాతరం రావణం తతః ॥ 6.65.1 ॥

సోఽహం తవ భయం ఘోరం వధాత్ తస్య దురాత్మనః ।

రామస్యాద్య ప్రమాణ్ణామి నిర్వైరో హి సుఖీ భవ ॥ 6.65.2 ॥

గర్జంతి న వృథా శూరా నిర్జలా ఇవ తోయదాః ।

పశ్య సంపద్యమానం తు గర్జితం యుధి కర్మణా ॥ 6.65.3 ॥

న మర్షయంతి చాత్మానం సంభావయితుమాత్మనా ।

అదర్శయిత్వా శూరాస్తు కర్మ కుర్వంతి దుష్కరం ॥ 6.65.4 ॥

విక్లవానాం హ్యబుద్ధీనాం రాజ్ఞాం పండితమానినాం ।

రోచతే త్వద్వచో నిత్యం కథ్యమానం మహోదర ॥ 6.65.5 ॥

యుద్ధే కాపురుషైర్నిత్యం భవద్భిః ప్రియవాదిభిః ।

రాజానమనుగచ్ఛద్భిః సర్వం కృత్యం వినాశితం ॥ 6.65.6 ॥

రాజశేషా కృతా లంకా క్షీణః కోశో బలం హతం ।

రాజానమిమమాసాద్య సుహృచ్చిహ్నామమిత్రకం ॥ 6.65.7 ॥

ఏష నిర్యామ్యహం యుద్ధముద్యతః శత్రునిర్జయే ।

దుర్నయం భవతామద్య సమీకర్తుం మహాహవే ॥ 6.65.8 ॥

ఏవముక్తవతో వాక్యం కుంభకర్ణస్య ధీమతః |
ప్రత్యువాచ తతో వాక్యం ప్రహసన్ రాక్షసాధిపః || 6.65.9 ||

మహోదరోఽయం రామాత్ తు పరిత్రస్తో న సంశయః |
న హి రోచయతే తాత యుద్ధం యుద్ధవిశారద || 6.65.10 ||

కశ్చిన్నే త్వత్సమో నాస్తి సౌహృదేన బలేన చ |
గచ్ఛ శత్రువధాయ త్వం కుంభకర్ణ జయాయ చ || 6.65.11 ||

శయానః శత్రునాశార్థం భవాన్ సంబోధితో మయా |
అయం హి కాలః సుమహాన్ రాక్షసానామరిందమ || 6.65.12 ||

సంగచ్ఛ శూలమాదాయ పాశహస్త ఇవాంతకః |
వానరాన్ రాజపుత్రౌ చ భక్షయాదిత్యతేజసౌ || 6.65.13 ||

సమాలోక్య తు తే రూపం విద్రవిష్యంతి వానరాః |
రామలక్ష్మణయోశ్చాపి హృదయే ప్రస్ఫుటిష్యతః || 6.65.14 ||

ఏవముక్త్వా మహాతేజాః కుంభకర్ణం మహాబలం |
పునర్జాతమివాత్మానం మేనే రాక్షసపుంగవః || 6.65.15 ||

కుంభకర్ణబలాభిజ్ఞో జానంతస్తస్య పరాక్రమం |
బభూవ ముదితో రాజా శశాంక ఇవ నిర్మలః || 6.65.16 ||

ఇత్యేవముక్తః సంహృష్టో నిర్జగామ మహాబలః |
రాజ్ఞస్తే వచనం శ్రుత్వా యోధముద్యుక్తవాంస్తదా || 6.65.17 ||

ఆదదే నిశితం శూలం వేగాచ్ఛత్రునిబర్హణః |
సర్వం కాలాయసం దీప్తం తప్తకాంచనభూషణం || 6.65.18 ||

ఇంద్రాశనిసమప్రఖ్యం వజ్రప్రతిమగౌరవం |
దేవదానవగంధర్వయక్షపన్నగసూదనం || 6.65.19 ||

రక్తమాల్యమహాదామం స్వతశ్చోద్ధతపావకం |
ఆదాయ విపులం శూలం శత్రుశోణితరంజితం || 6.65.20 ||

కుంభకర్ణో మహాతేజా రావణం వాక్యమబ్రవీత్ |
గమిష్యామ్యహమేకాకీ తిష్ఠత్విహ బలం మమ || 6.65.21 ||

అద్య తాన్ క్షుధితః క్రుద్ధో భక్షయిష్యామి వానరాన్ |
కుంభకర్ణవచః శ్రుత్వా రావణో వాక్యమబ్రవీత్ || 6.65.22 ||

సైనైః పరివృతో గచ్ఛ శూలముద్గరపాణిభిః |
వానరా హి మహాత్మానః శూరాః సువ్యవసాయినః || 6.65.23 ||

ఏకాకినం ప్రమత్తం వా నయేయర్దశనైః క్షయం |
తస్మాత్ పరమదుర్ధర్షః సైనైః పరివృతో వ్రజ |
రక్షసామహితం సర్వం శత్రుపక్షం నిషూదయ || 6.65.24 ||

అథాసనాత్ సముత్పత్య స్రజం మణికృతాంతరాం |
ఆబబంధ మహాతేజాః కుంభకర్ణస్య రావణః || 6.65.25 ||

అంగదాన్యంగులీవేష్టాన్ వరాణ్యాభరణాని చ |
హారం చ శశిసంకాశమాబబంధ మహాత్మనః || 6.65.26 ||

దివ్యాని చ సుగంధీని మాల్యదామాని రావణః |
గాత్రేషు సజ్జయామాస శ్రోత్రయోశ్చాస్య కుండలే || 6.65.27 ||

కాంచనాంగదకేయూరనిష్కాభరణభూషితః |
కుంభకర్ణో బృహత్కర్ణః సుహుతోఽగ్నిరివాబభౌ || 6.65.28 ||

శ్రోణీసూత్రేణ మహతా మేచకేన వ్యరాజత |
అమృతోత్పాదనే నద్ధో భుజంగేనేవ మందరః || 6.65.29 ||

స కాంచనం భారసహం నివాతం
 విద్యుత్ప్రభం దీప్తమివాత్మభాసా |
 ఆవధ్యమానః కవచం రరాజ
 సంధ్యాభ్రసంవీత ఇవాద్రిరాజః || 6.65.30 ||

సర్వాభరణసర్వాంగః శూలపాణిః స రాక్షసః |
 త్రివిక్రమకృతోత్సాహో నారాయణ ఇవాబభౌ || 6.65.31 ||

భ్రాతరం సంపరిష్వజ్య కృత్వా చాపి ప్రదక్షిణం |
 ప్రణమ్య శిరసా తస్మై ప్రతస్థే స మహాబలః || 6.65.32 ||

తమాశీర్భిః ప్రశస్తాభిః ప్రేషయామాస రావణః |
 శంఖదుందుభినిర్ఘోషైః సైన్యైశ్చాపి వరాయుధైః || 6.65.33 ||

తం గజైశ్చ తురంగైశ్చ స్యందనైశ్చాంబుదస్వనైః |
 అనుజగ్ముర్మహాత్మానో రథినో రథినాం వరం || 6.65.34 ||

సర్పైరుష్ట్రైః ఖరైశ్చైవ సింహద్విపమృగద్విజైః |
 అనుజగ్ముశ్చ తం ఘోరం కుంభకర్ణం మహాబలం || 6.65.35 ||

స పుష్పవర్షైరవకీర్యమాణో
 ధృతాతపత్రః శితశూలపాణిః |
 మదోత్కటః శోణితగంధమత్తో
 వినిర్యయౌ దానవదేవశత్రుః || 6.65.36 ||

పదాతయశ్చ బహవో మహానాదా మహాబలాః |
 అన్వయూ రాక్షసా భీమా భీమాక్షాః శస్త్రపాణయః || 6.65.37 ||

రక్తాక్షాః సుబహువ్యామా నీలాంజనచయోపమాః |
 శూలానుద్యమ్య ఖడ్గాంశ్చ నిశితాంశ్చ పరశ్వధాన్ || 6.65.38 ||

భిందిపాలాంశ్చ పరిఘాన్ గదాశ్చ ముసలాని చ |
తాలస్కుంధాంశ్చ విపులాన్ క్షేపణీయాన్ దురాసదాన్ || 6.65.39 ||

అథాన్యద్వపురాదాయ దారుణం ఘోరదర్శనం |
నిష్పపాత మహాతేజాః కుంభకర్ణో మహాబలః || 6.65.40 ||

ధనుఃశతపరీణాహః స షట్కుతసముచ్చితః |
రౌద్రః శకటచక్రాక్షో మహాపర్వతసన్నిభః || 6.65.41 ||

సన్నిపత్య చ రక్షాంసి దగ్ధశైలోపమో మహాన్ |
కుంభకర్ణో మహావక్త్రః ప్రహసన్నిదమబ్రవీత్ || 6.65.42 ||

అద్య వానరముఖ్యానాం తాని యూథాని భాగశః |
నిర్దహిష్యామి సంక్రుద్ధః పతంగానివ పావకః || 6.65.43 ||

నాపరాధ్యంతి మే కామం వానరా వనచారిణః |
జాతిరస్మద్విధానాం సా పురోద్యానవిభూషణం || 6.65.44 ||

పురరోధస్య మూలం తు రాఘవః సహలక్ష్మణః |
హతే తస్మిన్ హతం సర్వం తం వధిష్యామి సంయుగే || 6.65.45 ||

ఏవం తస్య బ్రువాణస్య కుంభకర్ణస్య రాక్షసాః |
నాదం చక్రుర్మహాఘోరం కంపయంత ఇవార్ణవం || 6.65.46 ||

తస్య నిష్పతతస్తూర్ణం కుంభకర్ణస్య ధీమతః |
బభూవుర్హోరరూపాణి నిమిత్తాని సమంతతః || 6.65.47 ||

ఉల్కాశనియుతా మేఘా బభూవుర్గర్గభారుణాః |
ససాగరవనా చైవ వసుధా సమకంపత || 6.65.48 ||

ఘోరరూపాః శివా నేదుః సజ్వాలకవలైర్ముఖైః |
మండలాన్యపసవ్యాని బబంధుశ్చ విహంగమాః || 6.65.49 ||

నిష్పపాత చ గృధ్రోఽస్య శూలే వై పథి గచ్ఛతః |
ప్రాస్ఫురన్నయనం చాస్య సవ్యో బాహురకంపత || 6.65.50 ||

నిష్పపాత తదా చోల్కా జ్వలంతీ భీమనిఃస్వనా |
ఆదిత్యో నిష్పుభశ్చాసీన్న వాతి చ సుఖోఽనిలః || 6.65.51 ||

అచింతయన్ మహోత్పాతానుదితాన్ రోమహర్షణాన్ |
నిర్యయౌ కుంభకర్ణస్తు కృతాంతబలచోదితః || 6.65.52 ||

స లంఘయిత్వా ప్రాకారం పద్భ్యాం పర్వతసన్నిభః |
దదర్శాభ్రఘనప్రఖ్యం వానరానీకమద్భుతం || 6.65.53 ||

తే దృష్ట్వా రాక్షసశ్రేష్ఠం వానరాః పర్వతోపమం |
వాయునున్నా ఇవ ఘనా యయుః సర్వా దిశస్తదా || 6.65.54 ||

తద్ వానరానీకమతిప్రచండం
దిశో ద్రవద్భిన్నమివాభ్రజాలం |
స కుంభకర్ణః సమవేక్ష్య హర్షా -
న్ననాద భూయో ఘనవద్వనాభః || 6.65.55 ||

తే తస్య ఘోరం నినదం నిశమ్య
యథా నినాదం దివి వారిదస్య |
పేతుర్ధరణ్యాం బహవః ప్లవంగా
నికృత్తమూలా ఇవ శాలవృక్షాః || 6.65.56 ||

విపులపరిఘవాన్ స కుంభకర్ణో
రిపునిధనాయ వినిఃసృతో మహాత్మా |
కపిగణభయమాదదత్ సుభీమం
ప్రభురివ కింకరదండవాన్ యుగాంతే || 6.65.57 ||

|| ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే యుద్ధకాండే పంచషష్ఠితమః సర్గః ||